

МАЈКЛ МУР ПОНОВО НАПАДА

Мајкл Мур, *Кога следећеџ наџасџи* (*Where to Invade Next*), САД 2015

За разлику од већине претходних филмова, у којима Мајкл Мур оштро и проницљиво критикује безуспешне и бесмислене војне инвазије своје државе, по његовом мишљењу од Другог светског рата, у свом најновијем документарном филму *Кога следећеџ наџасџи* он сам одлучује да покрене инвазију. Али ни у овом филму Мур неће пропустити да поброји погрешно започете и вођене војне операције, почев од Кореје, преко Вијетнама, Либана, Ирака, Авганистана, па до Сирије. Најинтересантнија од свега јесте чињеница да Мур у Америци одмах проналази главног кривца који је омогућио стварање ИСИС-а¹. Тако се на лицу Америке разоткрива пажљиво ткани лицемерни вео лажног добротинства, који још увек постојано стоји, за све оне који не умеју да читају између редова, захваљујући врло развијеној проамерички оријентисаној пропагандној машинерији. Исмевајући непромишљене поступке и одлуке, како државно-политичког тако и војног врха, он креира имагинарну ситуацију у којој државни врх, признајући да нема свежих идеја, које би уједно решиле замршену светску геополитичку слику, побољшале живот и повећале људска права просечног Американца, позива њега да реши ову наизглед безизлазну ситуацију.

Амерички редитељ неће покренути ни ваздушне ни копнене нападе на државе на које ће извршити инвазију, већ ће у атак кренути наоружан позитивном жељом за разменом искустава. Наиме, он ће посетити разне земље света, претежно Европе, с надом да ће у њиховим државним уређењима и идејама о бризи за појединца пронаћи обрасце које је преко потребно инкорпорирати у сада већ, по Муровом мишљењу, врло изо-

¹ Овде треба споменути и Жака Одијара, прошлогодишњег добитника канске Златне палме за филм *Дийан*. Наиме, у свом филму, који тематизује живот избеглица у Француској, он се конформистички одлучује да главни актери његовог филма буду избеглице са острва Шри Ланка, а не особе из неког од многобројних подручја које је бачено у ратни вихор захваљујући америчком интересу и новцу.

пачено америчко друштвено уређење. Прва инвазиона станица биће Италија. Врло је занимљиво што се Мур одлучио за ову медитеранску земљу, јер свако би у први мах помислио да је Америка далеко развијенија држава од Италије. Она то вероватно и јесте, али цена коју просечан држављанин Сједињених Америчких Држава мора да плати зарад финансијског успеха и статусне позиције своје државе знатно је већа од оне коју плаћа грађанин Италије. Контрастирањем времена које радник има за годишњи одмор, а које у Италији законски износи четири до пет недеља и које са разним слободним данима за државне празнике нарасте и до осам недеља, спрам двонедељног, најчешће неплаћеног одсуства са посла у Америци, Мур указује на тамошњи готово робовласнички корпоративни однос. Амерички аутор ће нам чак доказати да у Америци робови, у правом смислу те речи, још увек постоје. Он мисли на затворенике, који су услед и даље присутне расне нетрпељивости већином црнци, а којима се одузима право гласа на изборима и приморани су да преко затворских удруга раде за светски познате корпорације, које им плаћају свега тридесетак центи по сату рада. Њима Мур конфронтира затворенике у Норвешкој о којима се држава, водећи се максимумом да никога не треба беспотребно угњетавати и жељом да се сачува највреднија ствар, а то је људско достојанство, далеко боље брине и стара.

Покренуто је и питање лошег и веома скупог образовног система, који у Америци више личи на неку приватну фирму чији је главни задатак не да што боље образује америчку омладину него да заради што више пара. Зато само привилеговани могу да студирају, а једино ће они који су баснословно богати завршити студије у Америци без шестоцифреног дуга. Одласком у Словенију у којој је студирање бесплатно за све, па чак и за стране држављане, Мур показује да је могуће имати образовни систем који не пљачка своје становнике. Такође, супротно Финској, која има најбољи школски образовни систем, у Америци је све уобичајеније укидање предмета са уметничком тематиком, јер универзитети и школе вођени корпоративном филозофијом, своје полазнике обучавају само једној ствари, а то је како да добију посао и зараде гомилу новца, док једина права сврха образовања, а то је стицање што већег знања, уопште није више примарна. Инвазија на Немачку даје добар рецепт за очување сада већ и у Америци замрле грађанске класе, док ће посете Тунису и Исланду показати како би заправо родна равноправност требало да изгледа. Мур ће још извршити инвазију на Португал, који је гандијевским методама успео да сузбије широку употребу наркотика.

На крају, Муру можемо пребацити претерану селективност приликом снимања, мада се он од ових оптужби ограддио речима да није хтео да бере коров из других држава, него само цвеће. Наглашавањем да су у великој мери идеје које он пацифистичком инвазијом осваја и носи у Америку некад заправо и биле америчке, он баца изравно у лице рукавицу

срама корпоративној Америци, која се толико удаљила од својих првобитних назора претворивши се у земљу која је и даље изграђена на геноциду и плећима модерних робова. Ипак, општи утисак који се намеће након одгледаног филма јесте тај да се Муров сатирички бријач малко иступио и да није оштар као у његовим најбољим остварењима, али је овај филм, такође, још једно неизбрисиво сведочанство о пропасти идеје о америчком сну, коју је Ноам Чомски већ сахранио и испевао јој реквијем.²

Иван БАЗРЉАН

² О томе види филм Питера Д. Хачисона и Келија Никса *Реквијем за амерички сан*, 2015.